

ביאור הדף מסכת בבא בתרא דף ק"ב

לעיל הובא במשנה שיעור מערה שקוברים בה שהוא לדעת חכמים ד' על ו' ולדעת ר' שמעון ו' על ח'. ומביאה הגמרא משנה שאומרת שהמוצא מת מושכב כדרכו נוטלו ואת תפוסתו, דהיינו את העפר הסמוך לו ג' טפחים שנידון כרקב של מת. ויכול להעבירו לקבר אחר, וכן אם מצא שנים נוטלן ואת תפוסתן, אבל אם מצא שלשה אם יש ביניהן מארבע עד שמונה אמות הרי זו שכונת קברות, ואסור לו להזיזם ממקומם. אך אם יש בניהם פחות מד' אמות אין זה שכונת קברות כי אין הדרך לקבור כך אלא ודאי שנקברו כך באופן עראי ויכול להוציאם ולקוברם במקום אחר.

והיכן שמצא ג' מתים בשטח של ד' אמות עד ח', חוששים שמא זוהי חצר של מערות קבורה, ולכן צריך לבדוק ממנה ולהלן עשרים אמה, לראות האם יש שם עוד קבר.

ואם מצא קבר נוסף בתוך עשרים אמה, בודק ממנו ולהלן כ' אמה שרגלים לדבר שיש כאן שכונת קברות, אך אם היה מוצאו לבדו מתחלה היה נוטל אותו ואת תפוסתו.

ודנה הגמרא כדעת מי סוברת המשנה, שבמשנה התבאר שאם מצא ג' מתים בשטח של ד' אמות עד ח' אמות, הרי זו שכונת קברות. והרי לדעת חכמים מערה היא באורך של ד' על ו' ולא ד' על ח', ולדעת ר' שמעון מערה היא באורך של ו' על ח' ולא ד' על ח'.

ועונה הגמרא שהמשנה הזו היא דעת תנא בברייתא שלדעתו ר' שמעון סובר שגודל מערה הוא ד' על ח', וממילא מד' אמות ועד ח' אמות המתים מצטרפים אחד לשני להיות שכונת קברות שאסור להזיזם ממקומם. **שהתבאר בברייתא** שאם אדם מצא מתים אחד ליד השני ואין ביניהן מד' אמות עד ח' יש להן תפוסה שצריך לקובר את עפר התפוסה שלהם יחד עמהם, אלא שאין זו שכונת קברות ומותר להוציאם מקברם, כי אינם קבורים בשיעור מקום רגיל של ג' מתים שהוא ד' עד ח' אלא צפוף יותר שזו קבורה עראית.

אך לדעת רבי שמעון בן יהודה בשם ר' שמעון אם קבורים יותר מג' מתים בשיעור של ד' עד ח', רואין את האמצעיים כאילו אינו, והשאר מצטרפין לשיעור של ג' מתים מד' אמות ועד ח', ולכן אם למשל מצא ארבעה מתים בד' אמות, רואים את האמצעי כאילו הוא אינו, וממילא יש כאן ג' מתים בד' אמות ודינם כשכונת קברות.

ושאלת הגמרא שאם זוהי דעת ר' שמעון הרי שצריך לבדוק כ"ב אמה, שהרי לדעת ר' שמעון מערת קבורה אורכה ח' אמות, ויבדוק בח' אמות בתחילה האם יש מתים נוספים בב' הצדדים, ואחר כך עוד ו' אמות שיתכן והם חצר המערה, שמא יש מערות הפתוחות לה, ואחר כך בודק עוד ח' אמות שמא יש מערה נוספת הפתוחה לחצר ממול המערה הזו שאורכה ח' אמות. ויוצא שצריך לבדוק כ"ב אמה, ומדוע התבאר במשנה שבדק רק כ' אמות.

ושאלת הגמרא שהרי אף כחכמים אי אפשר לבאר את המשנה הזו, שהרי לדעת חכמים מספיק שיבדוק י"ח אמות. שהרי לדעת חכמים אם חוששים שיש כאן מערת קבורה, מספיק שיבדוק את ה' אמות של אורך המערה (כיון שלדעתם מערת קבורה אורכה ו' אמות), ויבדוק בה האם יש מתים נוספים בב' הצדדים, ואחר כך את ה' אמות שיתכן והם חצר המערה, שמא יש מערות הפתוחות לה, ואחר כך בודק עוד ו' אמות שמא יש מערה נוספת הפתוחה לחצר ממול המערה הזו שאורכה ו' אמות. ויוצא שמספיק לבדוק י"ח אמה, ומדוע התבאר במשנה שבדק כ' אמות.

ועונה הגמרא שבאמת המשנה היא כדעת חכמים אלא שלדעתם צריך לבדוק את המערה הראשונה באלכסון, שכיון שהיא ד' אמות על ו' אמות אלכסונה הוא ב' אמות נוספות, ויחד יוצא שבדק כ' אמה

ושאלת הגמרא אם צריך לבדוק באלכסון מדוע את המערה השנייה שבדק אינו בודק באלכסון, ואם בודק אף אותה הרי שיוצא שצריך לבדוק לדעת חכמים כ"ב אמה ולא כ'. ועונה הגמרא שכיון שאם בדק את כל השאר ולא מצא לא החמירו עליו לבדוק גם את המערה השנייה באלכסון אלא רק את הראשונה.

עמוד ב'

ורב שישא ב"ר אידי ביאר שהמשנה כדעת ר' שמעון ולא כדעת חכמים, ולמרות זאת סובר ר' שמעון שמספיק לבדוק כ' אמה ואי"צ כ"ב אמה כיון שמדובר במשנה שמצא מערה שקבורים בה נפלים, וכיון שהם קטנים יותר ממת רגיל המערה שלהם אורכה ו' אמות ולא ח', ולכן מספיק שיבדוק ו' אמות של המערה הראשונה וו' אמות של החצר, וח' של המערה השנייה, שיחד הם כ' אמה.

ושואלת הגמרא שאם המערה השנייה אורכה ו' מדוע את המערה השנייה צריך לבדוק ח' אמות ולא מספיק לבדוק ו' אמות. ועונה הגמרא שאין עושים ב' מערות לנפלים אלא רק מערה אחת, ואם זו של נפלים כנראה השנייה מערה רגילה.

ושואלת הגמרא סתירה בדעת ר' שמעון ובדעת חכמים, שהרי בבבב"תא שנינו שלדעת חכמים אם אדם מצא קבורים יותר מג' מתים בשטח של ד' עד ח' אינם מצטרפים להיקרא שכונת קברות כיון שהם קבורים יותר מהשיעור של ג' מתים בשטח של ד' עד ח'. ולדעת ר' שמעון רואים את האמצעים כאילו הם אינם והשאר מצטרפים לשיעור של ד' עד ח' להיקרא שכונת קברות.

ולעומת זאת במשנה לגבי הלכות כלאים שנינו שכרם שיש בו פחות מארבע אמות בין שורת כרמים לשורת כרמים, לדעת ר' שמעון אינו כרם, כי כרם זה רק אם יש לכה"פ ד' אמות בין שורה לשורה, אך לדעת חכמים דינו ככרם, אלא שרואים את השורות האמצעיות כאילו הם אינם, ובין שורה לשורה אם נדלג שורה יש ד' אמות.

וקשה מדוע לדעת חכמים לגבי קברים אין אומרים שרואים את האמצעים כאילו הם אינם אלא המקום אינו נחשב כשכונת קברות, ואילו לגבי כרם דעתם שרואים את השורות האמצעיות כאילו הם אינם.

וכן קשה לדעת ר' שמעון מדוע לגבי קברים רואים את האמצעים כאילו הם אינם, ולכן המקום נחשב כשכונת קברות, אך לגבי כרם אין רואים את השורות האמצעיות כאילו הם אינם ולכן אין דינו ככרם.

ועונה הגמרא שלא קשה הסתירה בדברי ר' שמעון, כי טעמו של ר' שמעון שלגבי כרם הנטוע שלא כהילכתו הדרך לעוקרו וממילא אינו נחשב כרם ולא אומרים בו שרואים את השורות האמצעיות כאילו הם אינם, אך לגבי קברים אם אדם מת בערב שבת וקבורים אותו בין השמשות כשממהרים יתכן ויקברוהו אף בשטח של פחות מהשיעור הרגיל.

ואף לדעת חכמים לא קשה, כי לדעתם לגבי קבר לא אומרים שרואים את האמצעים כאילו הם אינם כי יש בזה ניוול למת ולכן אין זה נקרא קבר, אך לגבי כרם יתכן ובעל הכרם ישאיר את העצים הטובים, ואת אלו שאינם טובים יעקור וישתמש בעציהם.

הדרן עלך המוכר פירות

משנה. המוכר לחבירו קרקע בגודל של בית כור, ואמר לו בית כור עפר אני מוכר לך, אם היו בקרקע נקעים עמוקים עשרה טפחים או סלעים גבוהים י' טפחים שאי אפשר לזרוע בהם, אינן נמדדין עמה לחשבון בית כור, אבל אם היה גודלם פחות מעשרה טפחים נמדדין עמה להיחשב כחלק מהבית כור. (ולקמן בגמרא יתבאר שרק ארבעת קבים מתוך הכור יכולים להיות נקעים או סלעים).

ואם אמר המוכר לקונה **כבית** כור עפר אני מוכר לך, אפילו היו שם נקעים עמוקים יותר מעשרה טפחים או סלעים גבוהים יותר מעשרה טפחים הרי אלו נמדדין עמה.